

UNIKAJMY BŁĘDÓW JĘZYKOWYCH

Zapewne nie ma jednego jedyne go sposobu poprawnego sformułowania wielowyrazowego przekazu słownego, ale nawet wśród tych poprawnych na ogół można wskazać trafniejsze i mniej trafne, bardziej i mniej zrozumiałe, ciężkawe i błyskotliwe.

Natomiast nieograniczone są możliwości błędne go formułowania takie go przekazu, które utrudniają, a niekiedy uniemożliwiają jego odbiór zgodny z intencją autora. Błędy językowe to wszelkie błędy gramatyczne, naruszające zasady systemu językowego, a zwłaszcza: błędy fleksyjne (w odmianie wyrazów), błędy składniowe (w tworzeniu związków wyrazowych, związku rządu, związku zgody), błędy leksykalne (w użyciu wyrazów i związków frazeologicznych), błędy stylistyczne (jak wieloznaczność, wielosłowność itd.), błędy logiczne (związane z błędami myślenia autora przekazu).

W miesięczniku dla elektryków nie możemy i nie będziemy głębiej wnikać w tajniki językoznawstwa, ale będziemy zachęcać Czytelników do dbałości o *bezcenne dobro języka ojczystego*¹, odwołując się w miarę potrzeby do elementarnych zasad wzorcowej polszczyzny. Niektóre kategorie błędów językowych będziemy objaśniać obszernie na licznych przykładach, aby wykształcać mechanizmy obronne przed atakami zjadliwych wirusów językowych.

Zaczynamy od najbardziej irytujących błędów uparcie powtarzanych dzień w dzień w radiu i w telewizji, nie tylko przez gości, ale również przez spikerów, prowadzących program czy sprawozdawców, czyli profesjonalistów.

Który rok mamy?

Na pytanie, w którym roku wybuchła I wojna światowa, raczej nie usłyszymy odpowiedzi: w roku tysięcznym dziewięćsetnym cztertnastym, lecz odpowiedź: w roku tysiąc dziewięćset cztertnastym. Ale wbrew tej logice ci sami respondenci bez zająknięcia mówią błędnie, że mamy rok dwutysięczny szesnasty.

W poprawnej pisowni i wymowie **formę liczebnika porządkowego** przyjmują jedności oraz, jeśli są, dziesiątki, a setki i tysiące, jeśli są, zachowują **formę liczebnika głównego**. Jeżeli w miejscu jedności i dziesiątek są zera, to formę liczebnika porządkowego przyjmują tylko setki. Jeśli również w ich miejscu jest zero, to wtedy i tylko wtedy formę liczebnika porządkowe-

1 <http://episkopat.pl/bezcenne-dobro-jezyka-ojczystego/>

go przyjmują tysiące. W przypadku datowania zdarza się to raz na tysiąc lat. Wobec tego o różnych latach mówimy jak niżej.

- 8 – rok **ósm**y, w roku **ósm**ym,
- 37 – rok **trzydziesty siód**my, w roku **trzydziestym siód**my,
- 324 – rok trzysta **dwudziesty czwart**y, w roku trzysta **dwudziestym czwart**ym,
- 900 – rok **dziewięćset**ny, w roku **dziewięćset**nym,
- 966 – rok dziewięćset **sześćdziesiąty szósty**, w roku dziewięćset **sześćdziesiątym szóst**ym,
- 1000** – rok **tysięcz**ny, w roku **tysięcz**nym,
- 1410 – rok tysiąc czterysta **dziesiąty**, w roku tysiąc czterysta **dziesiąt**ym,
- 1800 – rok tysiąc **osiemset**ny, w roku tysiąc **osiemset**nym,
- 1939 – rok tysiąc dziewięćset **trzydziesty dziewiąty**, w roku tysiąc dziewięćset **trzydziestym dziewiąt**ym,
- 2000** – rok **dwutysięcz**ny, w roku **dwutysięcz**nym,
- 2001 – rok dwa tysiące **pierwszy**, w roku dwa tysiące **pierwsz**ym,
- 2005 – rok dwa tysiące **piąty**, w roku dwa tysiące **piąt**ym
- 2011 – rok dwa tysiące **jedenasty**, w roku dwa tysiące **jedenast**ym,
- 2016 – rok dwa tysiące **szesnasty**, w roku dwa tysiące **szesnast**ym,
- 2035 – rok dwa tysiące **trzydziesty piąty**, w roku dwa tysiące **trzydziestym piąt**ym,
- 2099 – rok dwa tysiące **dziewięćdziesiąty dziewiąty**, w roku dwa tysiące **dziewięćdziesiątym dziewiąt**ym,
- 2100 – rok dwa tysiące **set**ny, w roku dwa tysiące **set**nym,
- 2101 – rok dwa tysiące sto **pierwszy**, w roku dwa tysiące sto **pierwsz**ym,
- 2150 – rok dwa tysiące sto **pięćdziesiąty**, w roku dwa tysiące sto **pięćdziesiąt**ym,
- 2300 – rok dwa tysiące **trzechset**ny, w roku dwa tysiące **trzechset**nym,
- 2323 – rok dwa tysiące trzysta **dwudziesty trzeci**, w roku dwa tysiące trzysta **dwudziestym trzec**im.

Nie jest to osobliwość odnosząca się do datowania, jest to ogólna zasada pisowni i wymowy złożonych liczebników porządkowych. Poprawnie mówimy bądź piszemy np.: to jej trzydzieste piąte urodziny, to sześćset pięćdziesiąta trzecia kupiona przeze mnie książka, jego nazwisko znalazło się na tysiąc dwieście trzynastej pozycji.

w cudzysłowie

Cudzysłów ma prostą etymologię: *cudzy* + *słowo*, a najczęściej jest używany w szóstym przypadku: *w cudzysłowie*, czyli jakby *w cudzym słowie*. Ile

trzeba mieć w sobie lekceważenia języka ojczystego, aby to zdeformować do postaci *w cudzysłowiu*? Ten paskudny błąd fleksyjny od paru lat szerzy się niepohamowanie, jak zjadliwa choroba zakaźna. Osoby z tytułami naukowymi bezrefleksyjnie powtarzają to za osobami niedouczonymi, a przecież łatwo to sprawdzić w jakimkolwiek internetowym słowniku poprawnościowym. Tylko czekać, kiedy sędzia, kończąc postępowanie, wypowie formułę: *co oskarżony chciałby powiedzieć w ostatnim słowiu?*

posiadać – mieć

Obszerne objaśnienia zakresów znaczeniowych tych czasowników można znaleźć w słownikach języka polskiego i może kiedyś do tego wrócimy. Na codzienny użytek warto zapamiętać takie wyjaśnienie: **posiadać** to znaczy **mieć coś jako swoją własność**, raczej coś mającego dużą wartość materialną i najlepiej – mieć na to dokument, np. akt własności.

Można zatem posiadać: majątek, nieruchomości, ziemię, działkę budowlaną, domy i dachy, lasy i jeziora, zasoby pieniężne, kosztowności, biżuterię, samochody. Natomiast źle o kompetencjach językowych świadczą takie autentyczne wypowiedzi ustne bądź pisemne:

- posiadam żonę i czworo dzieci,
- przeciętny Amerykanin posiada szacunek dla prawa,
- utonął, bo nie posiadał umiejętności pływania,
- on nie posiada żadnej choroby psychicznej,
- on posiada środek zapobiegawczy w postaci meldowania się na policji,
- to drzewo posiada wyjątkowo ładne liście,
- posadzka w komorze transformatorowej posiada otwór,
- ten wyłącznik posiada wyzwalacze elektroniczne,
- ten stycznik posiada dużą trwałość łączeniową,
- ten przekładnik posiada wysoką czułość,
- impedancja ciała człowieka posiada charakter pojemnościowy.

Dopóki ktoś ma wątpliwości, który z dwóch wymienionych czasowników użyć, niech powstrzyma się od używania czasownika *posiadać* i używa wyłącznie czasownika *mieć*. To gwarancja, że się nie ośmieszy, chociaż może nie zawsze wyrazi się najtrafniej.